

Rapport 2008:113

Arkeologiska undersökningar

Slaka skola Samlingsrapport

RAÄ 299

Slaka socken

Linköpings kommun

Östergötlands län

Rickard Lindberg

Slaka skola

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	4
Resultat och tolkning	5
Referenser	5
Tekniska uppgifter	6
Bilaga 1. Kartor	7
Bilaga 2. Schaktbeskrivning	10
Bilaga 3. Anläggningsbeskrivning	12

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

Sammanfattning

Mellan åren 1997 och 2007 utfördes tre förundersökningar vid Slaka skola, Slaka socken, Linköpings kommun. År 1997 för utbyggnad av skolan, 1998 i samband med nedgrävning av telekabel och 2007 i samband med ytterligare utbyggnad. Vid 1997 och 1998 års förundersökningar framkom förstörda och omrörda gravar av forntida karaktär. År 2007 framkom mörkfärgningar och ett kulturlager. Dessa har troligen ett efterreformatoriskt eller recent ursprung. Det går dock inte att helt utesluta att vissa av mörkfärgningarna har en medeltida eller förhistorisk datering.

Rickard Lindberg
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

1485500

1486000

1486500

6473000

6473000

6472500

6472500

6472000

6472000

6471500

6471500

6471000

6471000

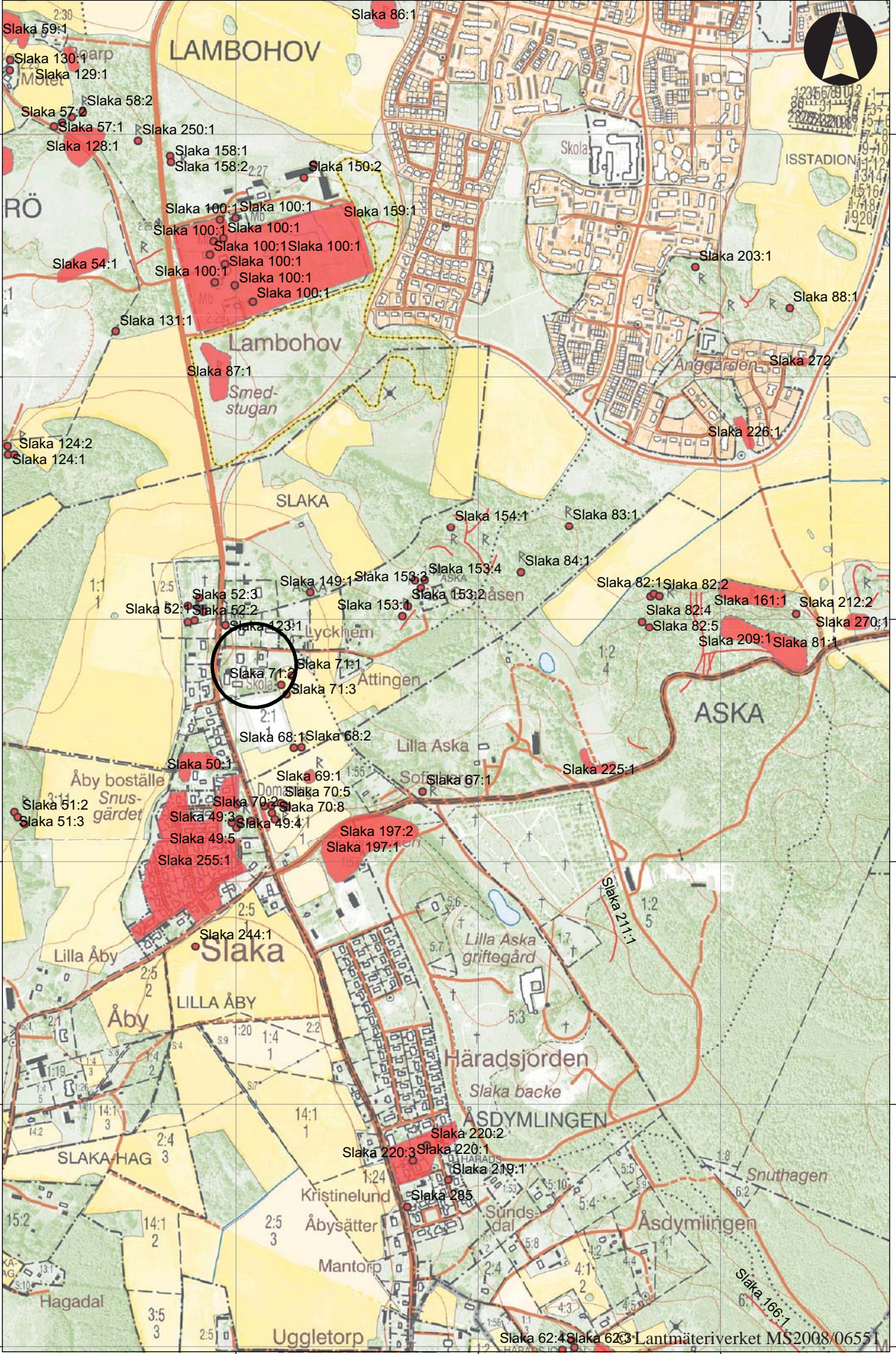
6470500

6470500

1485500

1486000

1486500

Inledning

Mellan åren 1997 och 2007 utfördes tre förundersökningar vid Slaka skola; år 1997 för utbyggnad av skolan, år 1998 i samband med nedgrävning av telekabel och år 2007 i samband med ytterligare utbyggnad. Förundersökningarna utfördes efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Uppdragsgivare var Linköpings Kommunala Fastigheter AB för förundersökningarna år 1997 och 2007. Uppdragsgivare år 1998 var Telia AB. Uppdragsgivarna svarade även för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för förundersökningarna 1997 och 1998 var Mattias Schönbeck. Ansvarig för förundersökningen 2007 och rapportarbetet var undertecknad.

Områdesbeskrivning

Slaka socken är en mycket fornlämningsrik bygd söder om Linköping. Lämningar finns från mesolitikum och framåt, men med en tyngdpunkt i järnålder.

Från mesolitikum är fynden få, men ett exempel är Lilla Åby där det finns boplatsspår (RAÄ 255). Dessa kan vara upp till 10 000 år gamla. På samma plats finns också boplatslämningar från neolitikum och järnålder. RAÄ 225 är undersökt men dess utbredning är inte fastställd (Appelgren 1995).

Även från bronsålder finns det få men talande spår, till exempel en bronsåldersgrav (RAÄ 197). Från järnålder finns det fler lämningar i närområdet, i form av domarringar och/eller stensättningar (RAÄ 49, 51, 68, 69 och 70). I området finns tre gravfält (RAÄ 50, 71 och 153). RAÄ 50 består idag av 25 gravar men ca 45 stycken gravar anses ha blivit förstörda av plöjning. De 25 gravarna utgörs av både stensättningar och högar. RAÄ 50 är delvis undersökt. Vid undersökningen framkom ytterligare 22 gravar eller rester av gravar, men också ovan nämnda boplatser, RAÄ 225 (Appelgren 1995). RAÄ 71 utgörs av tre rester av högar och RAÄ 153 består av fyra rester av högar. RAÄ 71 finns strax öster om det nu aktuella undersökningsområdet. Vid Slaka kyrka finns tre runstenar (RAÄ 52) och norr om Slaka skola finns en stensträng (RAÄ 152).

1990 utfördes en antikvarisk kontroll utefter Gamla Kalmarvägen, ca 250 m söder om de nu aktuella exploateringsytorna. Här framkom sju anläggningar varav fyra bedömdes som brandgravar (Larsson 1990). Inför arbetet med fördjupad översiktsplan 2003 ut-

förde UV Öst en arkeologisk utredning etapp 1 i form av ett områdesprogram för Lambohov-Slaka-Skeda. Vid utredningen bedömdes att Slaka samhälle kunde innehålla lämningar av gravar och boplatser (Lundqvist 2003).

Utifrån den sammantagna fornlämningsbilden bedömdes möjligheten att påträffa dolda fornlämningar, så som gravar och boplatslämningar, inom Slaka skolområde som mycket stor.

Syfte

Syftet med de arkeologiska förundersökningarna var primärt att fastställa om fast fornlämning berördes av det planerade arbetsföretaget. Om så visade sig vara fallet skulle förundersökningen söka fastställa dess karaktär, utbredning och datering samt potential för eventuell vidare undersökning.

Om fast fornlämning framkom skulle förundersökningen även se på möjligheterna att justera arbetsområdet så att fornlämningarna inte kommer till skada.

Förundersökningens resultat ska kunna utgöra underlag för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet.

Specifika frågeställningar fanns för undersökningen år 2007:

- Finns det gravar eller boplatslämningar inom exploateringsområdet?
- Vad har de eventuella lämningarna för datering?
- Går de eventuella lämningarna tidsmässigt att koppla samman med övriga fornlämningar i området?

Metod och dokumentation

De arkeologiska förundersökningarna genomfördes i form av sökschaktsgrävningar inom utvalda delar av exploateringsytorna. Påträffad fornlämning undersöktes genom grävning för hand och dokumenterades genom inmätning och handritning. Inmätningen kom att ske med DGPS år 2007 och 1997 upprättades en schaktplan i skala 1:100. Provtagning för ¹⁴C-analys skulle vid behov utföras.

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum

Resultat och tolkning

Förundersökning 1997

Totalt öppnades fyra schakt norr om matsalen på skolan och grävdes ned till anläggningsnivå. I schakt 2 och 4 framkom kulturlager. Kulturlagren innehöll kol och brända ben men också recent material i toppen på lagren. De brända benen bedömdes preliminärt vara från människa. Mattias Schönbeck bedömde kulturlagren vara rester efter förhistoriska gravar. Inga intakta gravar påträffades även om ett par koncentrationer av sten framkom i schakt 2. Exploateringen justerades så att inte fornlämningen påverkades av arbetsföretaget. Därför grävdes endast två sektioner till undergrund, utöver sektionerna undersöktes fornlämningen inte närmare.

Förundersökning 1998

Ett schakt öppnades i samband med uppdragsgivarens arbete. I schaktet framkom omrörda brända ben men också sot och kol men också recenta byggnadsrester. De brända benen bedömdes preliminärt vara från människa. Vid en noggrannare osteologisk analys kunde dock benen inte bestämmas närmare än att de kom från däggdjur (Nyberg muntligen). Mot Gamla Kalmarvägen påträffades en syllstock. Denna låg dock utanför exploateringsschaktet och undersöktes inte närmare. Benen bedömdes av Schönbeck komma från samma skadade grav eller gravar som påträffades vid undersökningen 1997. Med tanke på områdets fornlämningsbild och tidigare undersökningar i området (se områdesbeskrivningen) är det troligt att de brända benen kommer från skadade förhistoriska gravar även om benen inte kunnats bedömas härröra från människa.

Förundersökning 2007

Totalt öppnades tio schakt. Fem schakt öppnades inom exploateringsytan. I schakten påträffades fyllnadsmassor som sannolikt kommer från byggnationen av det nuvarande hus E. Fem schakt öppnades inom fastigheten men utanför exploateringsområdet på grund av missförstånd mellan uppdragsgivaren och undertecknad. I dessa schakt framkom mörkfärgningar och ett kulturlager. Vid framrensningen av dessa påträffades tegel och yngre rödgods i toppen av lagret och vissa av anläggningarna. På häradskartan från andra hälften av 1800-talet ligger på platsen en byggnad. Mörkfärgningarna och kulturlagret bedöms därför troligen ha ett efterreformatoriskt eller recent ursprung, det går dock inte utesluta en äldre datering. Eftersom lämningarna låg utanför den egentliga exploateringsytan undersöktes inte dessa vidare.

Referenser

Tryckta källor

Appelgren K. 1995. *Lilla Åby. Arkeologisk undersökning. Lilla Åby 3:2 m fl. RAÄ 49 och del av RAÄ 50. Slaka socken. Östergötland. Riksantikvarieämbetet. Byrån för arkeologiska undersökningar. UV Linköping 1995:19.*

Larsson M. 1990. *Rapport. Arkeologisk kontroll och undersökning. Fornlämning 70. Häradsjorden 1:1. Linköpings kommun. Slaka socken. Östergötland.*

Lundqvist L. 2003. *Arkeologisk utredning etapp 1. Slaka-Skeda, utredning inför områdesprogram för Lambohov-Slaka-Skeda. Linköpings stad och kommun. Östergötland. UV Öst Rapport 2003:47.*

Övriga källor

Informationssystemet om fornminnen (FMIS)

Häradsekonomiska kartan. 1868-77. Bladnamn Linköping. Rak-id; J112-45-3

Nyberg P. Muntlig uppgift. Östergötlands länsmuseum.

Schönbeck M. Muntlig uppgift. Östergötlands länsmuseum.

Tekniska uppgifter

Lokal	Slaka Skola
Socken	Slaka
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämning	RAÄ 299
Ekonomiskt kartans blad	8F 4h Slaka
Koordinater	X6471866-6471933, Y1485465-1485625
Koordinatsystem	RT 90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning
Länstyrelsens handläggare	Jan Eriksson, Bror-Tommy Sturk och Annika Toll
Länstyrelsens dnr	220-11820-97, 220-2820-97 och 431-7660-05
Länsmuseets dnr	216/97, 36/98 och 326/05
Länsmuseets projektnummer	Ä6031, Ä6125 och 530300
Uppdragsgivare	Linköpings Kommunala Fastigheter AB och Telia AB
Kostnadsansvarig	Linköpings Kommunala Fastigheter AB och Telia AB
Projektledare	Mattias Schönbeck och Rickard Lindberg
Fältarbetstid	Mars 1997, våren 1998 och 2-3 april 2007
Fynd	ÖLMC4408
Foto	Digitalt
Analys	Nej
Grafik	Rickard Lindberg
Renritning	Lasse Norr
Grafisk form	Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2008:113 © Östergötlands länsmuseum

1485400

1485500

1485600

1485700

Bilaga 1. Kartor

6472100

6472100

6472000

6472000

6471900

6471900

6471800

6471800

6471700

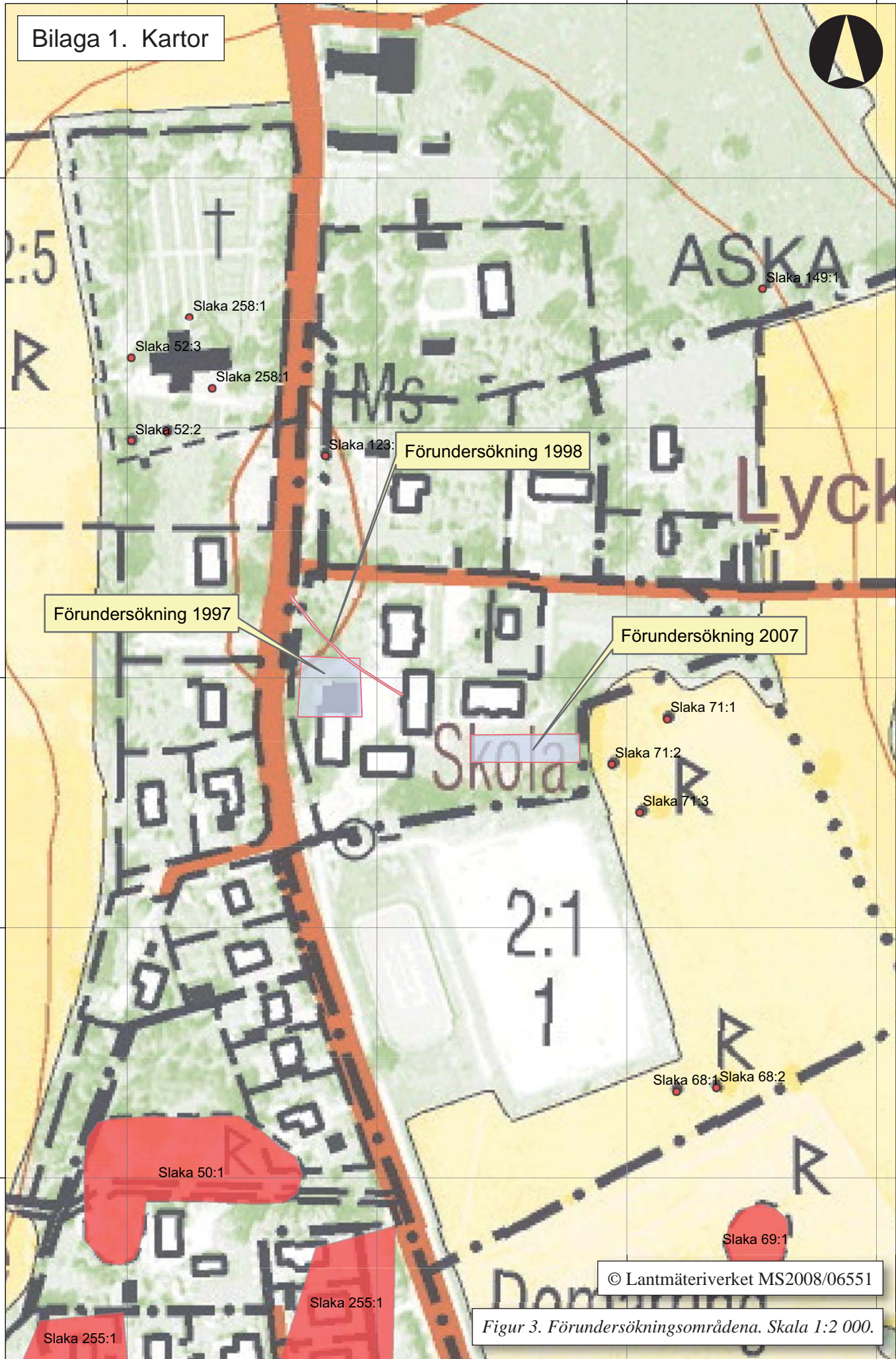
6471700

1485400

1485500

1485600

1485700

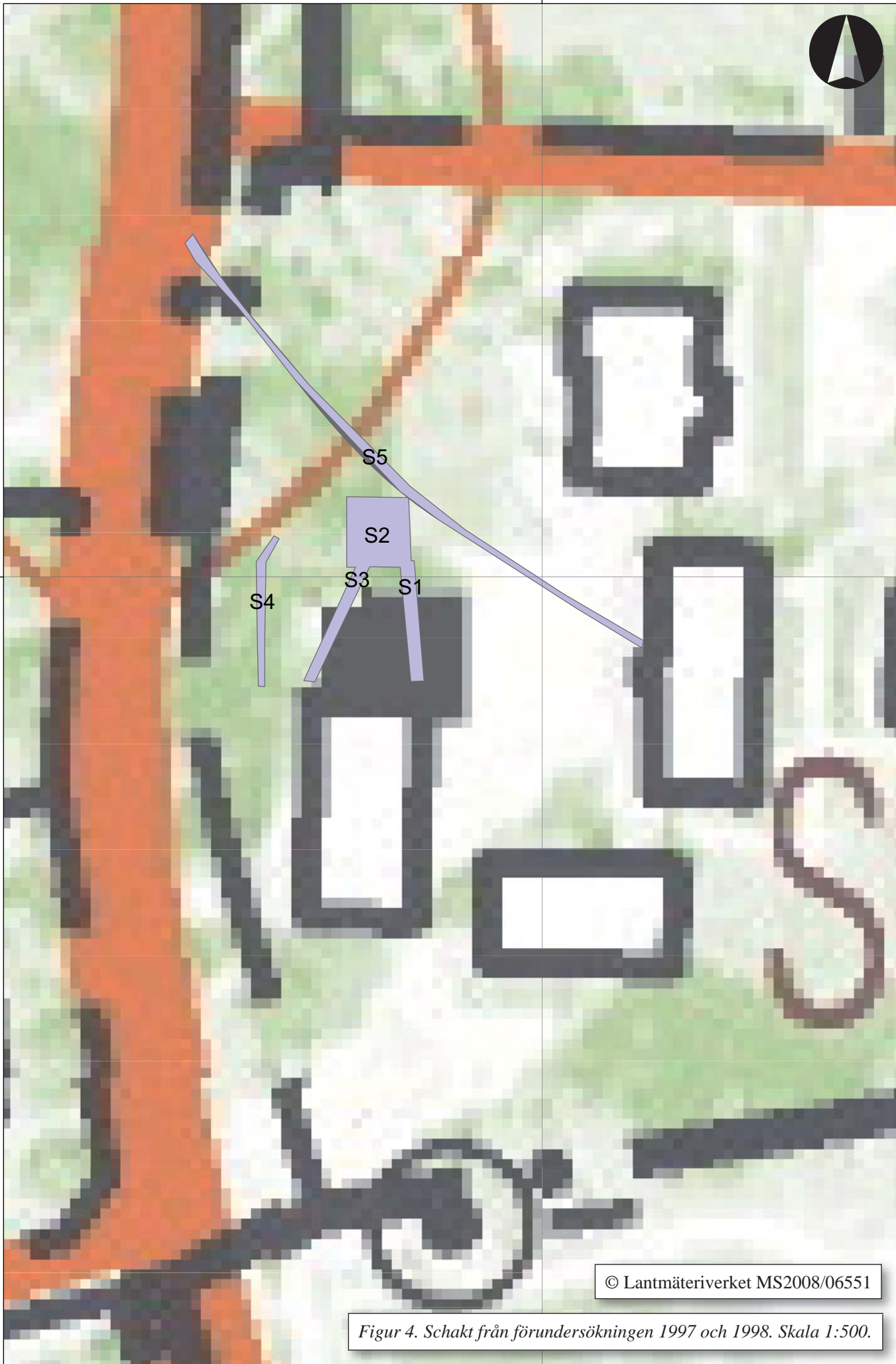
© Lantmäteriverket MS2008/06551

Figur 3. Förundersökningsområdena. Skala 1:2 000.

6471900

6471900

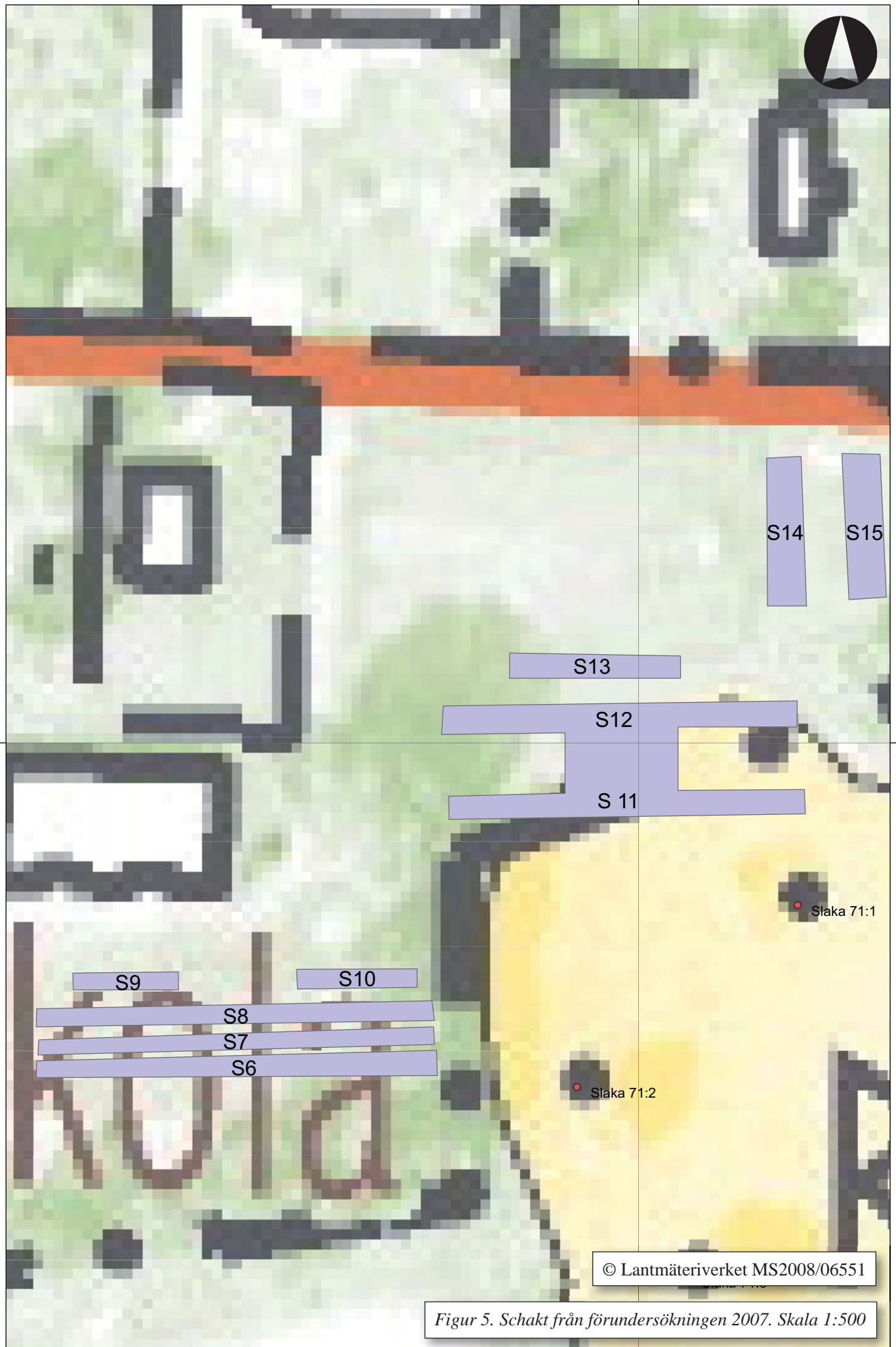
© Lantmäteriverket MS2008/06551

Figur 4. Schakt från förundersökningen 1997 och 1998. Skala 1:500.

6471900

6471900

© Lantmäteriverket MS2008/06551

Figur 5. Schakt från förundersökningen 2007. Skala 1:500

Bilaga 2. Schaktbeskrivning

Schakt 1

Längd: 12 m
Bredd: 1,4 m
Djup: -
Undergrund: Morängrus
Övrigt: -

Schakt: 2

Längd: 7 m
Bredd: 6 m
Djup: 0,50-0,80 m
Undergrund: Morängrus
Övrigt: Tre kulturlager, A1, A2 och A3

Schakt: 3

Längd: 12,5 m
Bredd: 1,2 m
Djup: -
Undergrund: Morängrus
Övrigt: -

Schakt: 4

Längd: 15 m
Bredd: 1 m
Djup: -
Undergrund: Morängrus
Övrigt: Ett kulturlager, A4

Schakt: 5

Längd: 61 m
Bredd: 0,5-1 m
Djup: 0,80 m
Undergrund: -
Övrigt: Ett kulturlager, A5

Schakt: 6-8

Längd: 40 m
Bredd: 2,5 m
Djup: 0,20-0,90 m
Undergrund: Rödbrint grus med enstaka stenar
Övrigt: Utfyllnadsmassor, upp till 0,90 m, består av bl a tegel, rivningsmassor m m

Schakt: 9-10

Längd: 10-12 m
Bredd: 1,7 m
Djup: 0,20-0,90 m
Undergrund: Rödbrint grus med enstaka stenar
Övrigt: Utfyllnadsmassor, upp till 0,90 m, består av bl a tegel, rivningsmassor m m

Schakt: 11-12

Längd: 36 m
Bredd: 2,5-11,5 m
Djup: 0,35 m
Undergrund: Rödbrint grus med stenar 0,05-0,20 m stora
Övrigt: Tre mörkfärgningar, A6, A7 och A8 samt ett kulturlager, A9

Schakt: 13

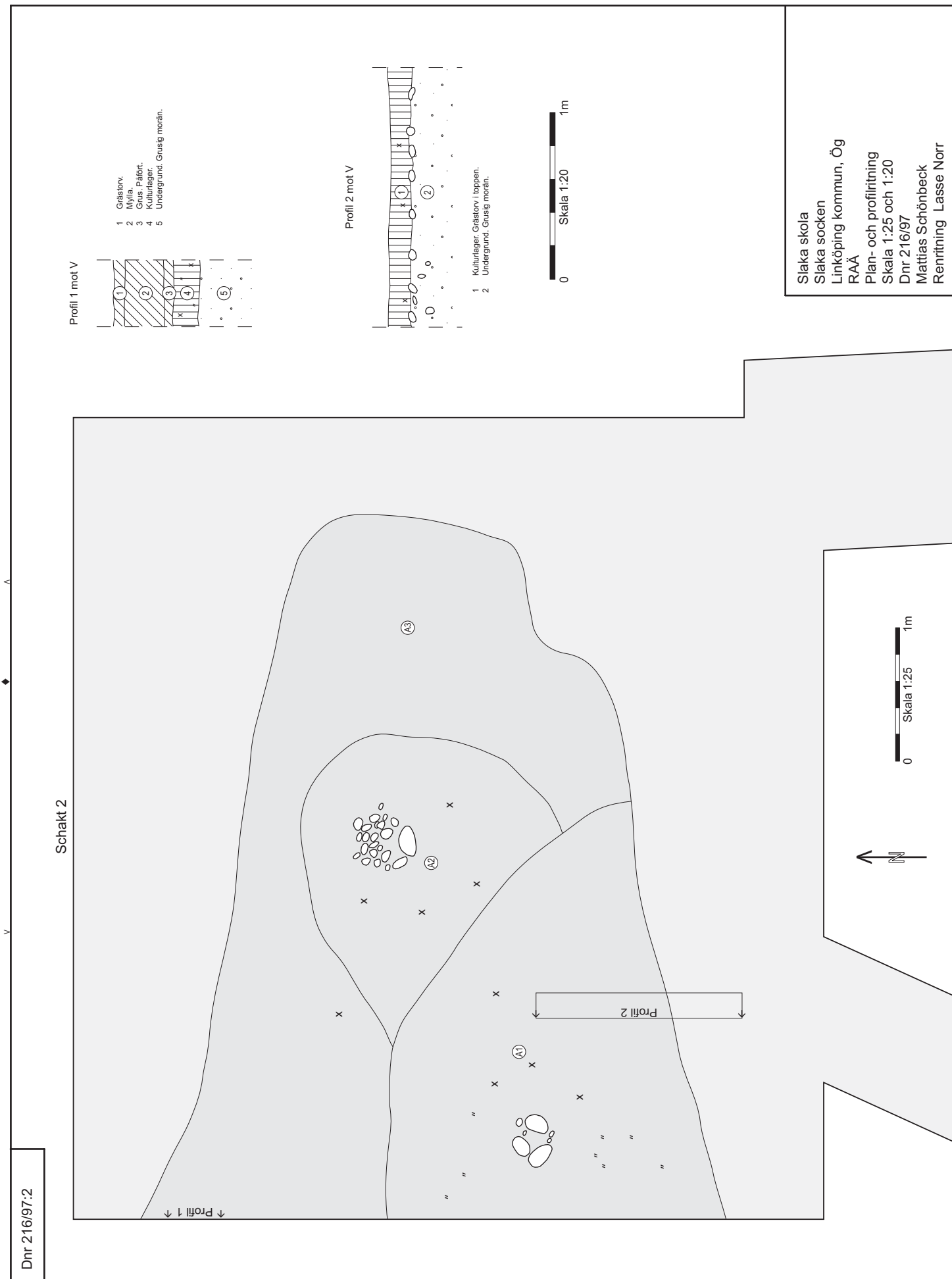
Längd: 17 m
Bredd: 2,5 m
Djup: 0,35 m
Undergrund: Rödbrint sand med stenar 0,05-0,20 m stora
Övrigt: En mörkfärgning, A10

Schakt: 14

Längd: 15,5 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,35 m
Undergrund: Rödbrint grus med stenar 0,05-0,20 m stora
Övrigt: En mörkfärgning, A11

Schakt: 15

Längd: 14 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,35 m
Undergrund: Rödbrint sand med stenar 0,05-0,20 m stora
Övrigt: En mörkfärgning, A12

Figur 6. Schaktplan schakt 2. Ritningen är förminskad, skalorna är därför ca 1:40 resp 1:30.

Bilaga 3. Anläggningsbeskrivning

A1

Form i plan: Oregelbunden (hela ej framtagen)
Storlek i plan: -
Tjocklek: 0,16 m
Fyllning: Sot och kol, brända ben samt recent material
Tolkning: Kulturlager, troligen gravrest
Övrigt: -

A2

Form i plan: Oregelbunden (hela ej framtagen)
Storlek i plan: -
Tjocklek: -
Fyllning: Sot och kol, brända ben samt recent material
Tolkning: Kulturlager, troligen gravrest
Övrigt: -

A3

Form i plan: Oregelbunden (hela ej framtagen)
Storlek i plan: -
Tjocklek: 0,16 m
Fyllning: Sot och kol, brända ben samt recent material
Tolkning: Kulturlager, troligen gravrest
Övrigt: -

A4

Form i plan: -
Storlek i plan: -
Tjocklek: -
Fyllning: Sot och kol, brända ben samt recent material
Tolkning: Kulturlager, troligen gravrest
Övrigt: -

A5

Form i plan: -
Storlek i plan: -
Tjocklek: -
Fyllning: Sot och kol, brända ben samt recent material
Tolkning: Kulturlager, troligen gravrest
Övrigt: -

A6

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 1,3 m i diam
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun lerblandad sand med sten ca 0,10 m
Tolkning: Mörkfärgning (troligen recent)
Övrigt: -

A7

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,40 m i diam
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun lerblandad, något sotig, sand med sten ca 0,05-0,15 m
Tolkning: Mörkfärgning
Övrigt: -

A8

Form i plan: Oval
Storlek i plan: 0,45x0,65 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun lerblandad, något sotig, sand med sten ca 0,05-0,15 m
Tolkning: Mörkfärgning
Övrigt: -

A9

Form i plan: Oval
Storlek i plan: 0,45x0,65 m
Tjocklek: Ej grävd
Fyllning: Brun lerblandad, något sotig, sand med kol och enstaka bitar tegel samt stenar ca 0,10 m
Tolkning: Kulturlager (troligen recent)
Övrigt: -

A10

Form i plan: Oval
Storlek i plan: 0,55x0,70 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun lerblandad, något sotig, sand med sten ca 0,05-0,15 m
Tolkning: Mörkfärgning
Övrigt: -

A11

Form i plan: Oval
Storlek i plan: 1,40x2 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun lerblandad, något sotig, sand med sten ca 0,05-0,15 m samt tegel
Tolkning: Mörkfärgning (troligen recent)
Övrigt: -

A12

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 1,15 m i diam
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun lerblandad, något sotig, sand med sten ca 0,10 m samt enstaka bitar tegel
Tolkning: Mörkfärgning (troligen recent)
Övrigt: -

Mellan åren 1997 och 2007 utfördes tre förundersökningar vid Slaka skola, Slaka socken, Linköpings kommun. År 1997 för utbyggnad av skolan, 1998 i samband med nedgrävning av telekabel och 2007 i samband med ytterligare utbyggnad. Vid 1997 och 1998 års förundersökningar framkom förstörda och omrörda gravar av forntida karaktär. År 2007 framkom mörkfärgningar och ett kulturlager, dessa har troligen ett efterreformatoriskt eller recent ursprung. Det går dock inte att helt utesluta att vissa av mörkfärgningarna har en medeltida eller förhistorisk datering.